

สรุป

เหตุการณ์ทางการเมืองที่มีการใช้กำลังยึดอำนาจ รัฐประหาร เพื่อเปลี่ยนแปลงล้มล้างรัฐบาล นับเป็นปรากฏการณ์เกิดขึ้นบ่อยครั้งสำหรับการเมืองไทย และการทำรัฐประหารไม่ว่าจะมีปัญหาหนัก เพราะผู้ทำรัฐประหาร เป็นบุคคลในวงการรัฐบาลอยู่แล้ว แต่รัฐประหารในปี ๒๕๕๐ ได้แตกต่างออกไป กล่าวคือ เกิดจากบุคคลที่อยู่นอกวงการรัฐบาลโดยแท้ อีกทั้งผู้คิดก่อการยังเป็นนายทหารนอกประจำการไม่มีตำแหน่งบังคับบัญชากรมกองทหารแต่อย่างใด รัฐประหาร ๒๕๕๐ จึงมีลักษณะแตกต่างจากรัฐประหารทุกครั้งที่ผ่านมา

รัฐประหาร ๒๕๕๐ นับเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองอันอาจเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดา ในเมื่อเวทีแห่งการต่อสู้ทางการเมืองยังคงบนเวียงนอกระดุมเมืองบนระหว่งบรรดาข้าราชการ หากผู้ถืออาวุธคือทหารของกองอำนาจทางการเมืองยอมสามารถใช้กำลังอำนาจได้ตลอดเวลา ไม่มีพลังการเมืองใดที่ยังไต่หนอกจากจะแย่งชิงอำนาจกันเอง บทบาทของทหารในทางการเมืองจึงปรากฏเด่นชัดเรื่อยมานับแต่ ๒๔๗๕ จนกระทั่งได้มีปัจจัยภายนอกคือสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประกอบกับปัจจัยภายในได้แก่ ขบวนการเสรีไทย ได้มาทำให้การเมืองไทยผันแปรไป ทหารต้องหมดอำนาจการเมืองลง ระยะเวลาหลังสงครามจึงเป็นช่วงที่ปลดออกจากอิทธิพลของทหารทางการเมือง ผู้นำฝ่ายพลเรือนมีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลเป็นครั้งแรก และครั้งเดียว (ไม่นับเหตุการณ์หลัง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖) และก็ได้ปล่อยให้โอกาสสิ้นสุดลงโดยไม่รู้ตัวขาดความสำนึก ดูเหมือนว่านายปรีดี พนมยงค์ผู้นำพลเรือนคนสำคัญ คงตระหนักดีว่าหากการแข่งขันทางการเมืองยังเป็นไปในรูปแบบนี้ พลเรือนยอมเป็นฝ่ายเสียเปรียบ จึงเป็นผู้ริเริ่มเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๓๕ ทั้ง ๆ ที่ตามบทเฉพาะกาล รัฐบาลสามารถมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทแต่งตั้งสนับสนุนได้จนถึงปี ๒๕๔๕ วิธีทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๕ มีแนวโน้มที่จะดำเนินไปตามระบอบประชาธิปไตย รัฐสภามีบทบาทสูงสุดในการกำหนดวิถีทางเข้าออกของรัฐบาล หลักการแยกข้าราชการประจำกับการเมือง ตลอดจนการแข่งขันทางการเมืองก็ได้กระทำในนามพรรคการเมืองซึ่งเกิดขึ้นในลักษณะธรรมชาติ ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ในภาวะเริ่มต้น พลังนอกสภาหรือพลังประชาชนยังไม่ทันหยั่งราก แต่แล้วเวลาขอมไม่คอยท่า สถานการณ์ยุ่งยากของประเทศได้ประดังกันมาสู่รัฐบาลสมทกมาย ปัญหาเหล่านี้ได้แก่ (๑) ความเดือดร้อนของประชาชน อันเนื่องมาจากการขาดแคลนข้าวบริโภค (๒) ปัญหาภาวะ

เศรษฐกิจเสื่อมโทรมภายหลังสงคราม (๓) การบริหารงานของรัฐบาลหย่อนสมรรถภาพ (๔) ปัญหาความไม่สงบเรียบร้อย (๕) กรณีรัชกาลที่ ๘ สวรรคต (๖) การเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจรัฐบาลโดยพรรคประชาธิปัตย์ (๗) ความไม่พอใจของกลุ่มทหารบก เหตุการณ์แคว้นลอมเหล่านี้อาจชักนำแรงให้กลุ่มทหารบกเข้ามาทำรัฐประหารเร็วขึ้น เพราะมีข้ออ้างเป็นอย่างดี

การที่รัฐบาลตั้งอยู่ในความประมาทคิดว่าไม่มีใครจะมาล้มล้างได้ ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้ารัฐประหารได้มีข่าวลือหนาหู รัฐบาลก็มีใ้เอาใจใส่ติดตามสืบหาข้อเท็จจริงอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพราะรัฐบาลมีเสียงสนับสนุนในสภาอย่างมั่นคง มีฝ่ายทหารเรือเป็นพันธมิตร ที่สำคัญคือบุคคลสำคัญในวงการรัฐบาลมีความเชื่อมั่นไว้วางใจในตัวพลเอกออด ออด เศรษฐกิจ ผู้บัญชาการทหารบกซึ่งอยู่ในฐานะเป็นที่น่าเกรงขามว่าจะสามารถควบคุมทหารบกไว้ได้ การฝากความหวังไว้กับคน ๆ เดียว นับเป็นการตัดสินใจผิดพลาดครั้งสำคัญของรัฐบาล รัฐบาลจึงไม่ได้เตรียมมาตรการป้องกันและปราบปรามแต่ประการใด เมื่อเกิดรัฐประหาร พลเอกออด ออด เศรษฐกิจ ไม่สามารถห้ามปรามนายทหารผู้กระทำรัฐประหารตามที่คาดหวังไว้ รัฐประหารจึงสำเร็จลงอย่างง่ายดายภายในเวลาอันรวดเร็ว ปราศจากการต่อสู้ต้านทานจากฝ่ายรัฐบาล

เมื่อยึดอำนาจได้แล้วคณะรัฐประหารไม่ได้เข้าเป็นรัฐบาลเสียเอง แต่มอบให้นายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์จัดตั้งรัฐบาลรับหน้าไปก่อน ต่อเมื่อคณะรัฐประหารได้รู้จักอ่อนของผู้นำพลเรือนคือการแตกแยกกันเอง ทั้ง ๆ ที่เคยรวมงานกันมาระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ และรัฐบาลพลเรือนขาดพลังนอกสภาสนับสนุนค้ำจุน คณะรัฐประหารจึงได้เข้าเป็นรัฐบาลเสียเองโดยการบีบบังคับให้รัฐบาลคณะนายควง อภัยวงศ์ลาออกไปได้โดยง่าย คณะรัฐประหารมีใ้มีโครงการปกครองประเทศที่แน่นอนแต่อย่างไร เพราะจุดมุ่งหมายเบื้องต้นเพียงแต่เปลี่ยนรัฐบาลเท่านั้น ประกอบกับโครงสร้างภายในคณะรัฐประหารแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ ๆ ตามลักษณะการรวมตัวซึ่งทำให้จอมพลแปลก พิบูลสงครามหาใ้มีอำนาจอย่างแท้จริงเหมือนเมื่อก่อนไม่ อำนาจได้กระจายไปยังผู้คุมกำลังฝ่ายต่าง ๆ การดำเนินการปกครองประเทศของคณะรัฐประหารจึงเป็นไปตามความต้องการของผู้มีอำนาจในคณะรัฐประหารซึ่งส่งผลสะท้อนต่อพฤติกรรมปกครองประเทศของคณะรัฐประหารในเวลาต่อมา

ช่วงเวลาหลังจากคณะรัฐประหาร เข้ามามีอำนาจปกครองประเทศ นับเป็นช่วงที่เกิดกบฏ
 จลาจลมากที่สุด ครั้งที่สำคัญ ๆ ๓ ครั้ง ได้แก่ กบฏเสนานิการ กบฏวังหลวง และกบฏแมนฮัตตัน
 สภาวะการเมืองในขณะนั้นจึงอยู่ในสภาพวาทะระแวงต่อการใช้กำลังอาวุธต่อสู้ซึ่งอำนาจทางการเมือง
 เมื่อเกิดการต่อต้านขึ้นบ่อยครั้ง คณะรัฐประหารจึงได้ใช้อำนาจรัฐ "เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย" อยู่
 เหนือสิทธิเสรีภาพของประชาชน เมื่อเป็นเช่นนี้สภาพของรัฐตำรวจจึงเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอก
 จากนั้นคณะรัฐประหารยังต้องประสบกับความยุ่งยากในการบริหารประเทศตามแนวทางที่กำหนดไว้ตาม
 รัฐธรรมนูญ ๒๔๘๒ ทั้งจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเองที่พยายามแยกทหารออกจากการเมือง และจาก
 บทบาทของวุฒิสภาที่ใช้อำนาจตรวจสอบรัฐบาลอย่างเต็มที่นับแต่การตั้งกระทู้ ยับยั้งร่างกฎหมาย ตลอดจน
 การเปิดอภิปรายทั่วไป ประการสำคัญก็คือ รัฐบาลของคณะรัฐประหารต้องคอยเอาอกเอาใจบรรดา
 สมาชิกสภาผู้แทนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งใครรวมกันเป็น "สหพรรค" เพื่อสนับสนุนรัฐบาล และเสียงข้างมาก
 ที่สนับสนุนรัฐบาลอาจผันแปรไปได้หากสมาชิกสภาผู้แทนเห็นว่ารัฐบาลคอบแทนไม่เพียงพอ รัฐบาลจึงอยู่
 ในฐานะไม่มั่นคง ในที่สุดคณะรัฐประหารจึงได้ทำรัฐประหารเจียมในปี ๒๔๘๔ เลิกมรัฐธรรมนูญ ๒๔๘๒
 นำรัฐธรรมนูญ ๒๔๗๕ กลับมาใช้ ซึ่งคณะราษฎรเคยใช้รักษาอำนาจมาแล้วกว่า ๑๐ ปี ทั้งใช้ประกาศ
 ห้ามชุมนุมทางการเมืองซึ่งเท่ากับเป็นการยุบเลิกพรรคการเมือง อำนาจปกครองประเทศจึงตกอยู่แก่
 คณะรัฐประหารอย่างเด็ดขาดตั้งแต่นั้นมา

ผลสะท้อนทางการเมืองของรัฐประหาร ๒๔๘๐ นอกจากจะเป็นการเปลี่ยนมือผู้ครองอำนาจ
 จากคณะราษฎรมาสู่คณะรัฐประหารแล้ว ยังผลให้วิวัฒนาการทางการเมืองซึ่งมีที่ท่าว่าจะดำเนินไปสู่
 ระบอบประชาธิปไตยของระบอบประชาธิปไตยที่ระงับไป โดยพิจารณาจากพฤติกรรมของคณะรัฐประหารที่ขัดต่อหลัก
 เกณฑ์การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ประการแรก หลักที่ว่าด้วยความยินยอม
 ของผู้อยู่ใต้ปกครอง คณะรัฐประหารได้บีบบังคับให้รัฐบาลคณะนายควง อภัยวงศ์ลาออกไปหลังจากได้รับ
 เลื่อนตั้งเพียง ๒ เดือนเศษ แสดงถึงว่าคณะรัฐประหารไม่คำนึงถึงเสียงของประชาชน ประการที่สอง
 หลักที่ว่าด้วยการเปลี่ยนผู้ปกครองได้เป็นครั้งคราว คณะรัฐประหารทำรัฐประหารเจียมนำรัฐธรรมนูญ
 ๒๔๗๕ ซึ่งคณะราษฎรได้ใช้รักษาอำนาจมาแล้ว มาใช้แทนที่รัฐธรรมนูญ ๒๔๘๒ ที่เป็นประชาธิปไตย
 เท่ากับคณะรัฐประหารต้องการเป็นรัฐบาลครบถ้วนนาน ประการที่สาม หลักที่ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพชั้น

มูลฐาน คณะรัฐประหารไม่นำพาต่อสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของประชาชน "บุคคลวิเศษของ" สร้างความหวาดกลัวในหมู่ประชาชน ดังเช่น กรณียิงทิ้งอดีตรัฐมนตรี เป็นต้น ผลจากรัฐประหาร ๒๕๕๐ จึงกระทบกระเทือนโดยตรงต่อวิถีทางการเมืองที่จะไปสู่ระบอบประชาธิปไตย ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ การเกิดผลทางอ้อมซึ่ง เป็นปัญหาที่การเมืองไทยกำลังประสบอยู่ทุกวันนี้ ได้แก่ การขาดผู้นำทางการเมืองที่เป็นพลเรือน อันเนื่องมาจากการครองอำนาจยาวนานของคณะรัฐประหาร โดยที่พรรคฝ่ายค้านไม่มีโอกาสเป็นรัฐบาล ขาดการพัฒนาผู้นำทางการเมือง ทำให้การเมืองไทยไม่สามารถผลิตผู้นำที่เป็นนักการเมืองเขาแทนที่เมื่อทหารหมดอำนาจลง จึงมีแต่ผู้นำที่เป็นข้าราชการเท่านั้น

รัฐประหาร ๒๕๕๐ เป็นเครื่องเตือนใจให้ทราบว่า ทรายใก้ที่การแข่งขันทางการเมืองยังมีได้ขยายฐานแห่งอำนาจไปสู่ประชาชน อำนาจยังคงอยู่ในวงราชการ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยการชักกำลังยอมเกิดขึ้นได้เสมอ เป็นที่มาสังเกตุว่าสถานการณ์ในปัจจุบันมีลักษณะรวมบางประการที่คล้ายกับเหตุการณ์ก่อนหน้ารัฐประหาร ๒๕๕๐ กล่าวคือ เป็นช่วงที่ทหารหมดอำนาจทางการเมืองลง และรัฐบาลต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางเศรษฐกิจ ความเดือดร้อนของประชาชนในการครองชีพ ดังนั้นหากฝ่ายนิยมประชาธิปไตยยังไม่สามารถทำให้สถาบันทางการเมือง กลุ่มการเมืองต่าง ๆ ตลอดจนความสำนึกทางการเมืองของประชาชนกลายเป็นพลังที่รองรับคำจูนระบอบประชาธิปไตย ประวัติศาสตร์ซ้ำรอยอาจเกิดขึ้นได้

ภาคผนวก

บริษัท ข่างไทยพาณิชย์ จำกัด
๓๘๘/๑ ถนนสามเสน พระนคร

๑ มีนาคม ๒๕๑๔

เรียน คุณสุทิน ตันติกุล

อนุสนธิจากหนังสือของคุณ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ สอบถามมาเกี่ยวกับข้อสงสัยบางประการ เนื่องในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "รัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐" นั้น ข้าพเจ้าได้รับแล้ว แต่เผชิญในระยะเวลาตั้งแต่กลางเดือนมาจนถึงสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ ข้าพเจ้ามีภาระกิจและภาระงานทั้งของทางบริษัทและของส่วนตัวเต็มมือ ไม่มีเวลาจะสอบสวนคนกว่าให้ แต่เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ พอข้าพเจ้ามีเวลาเป็นของตัวเองบ้าง จึงได้ตรวจค้นสมุดบันทึกประจำวันของข้าพเจ้า แต่กลับได้มีจดเรื่องที่คุ้นเคยของการทราบเอาไว้ จึงขอตอบมาเท่าที่สามารถจะจดจำไว้ได้ คือ

๑. ก่อนหน้ารัฐประหาร ข้าพเจ้าได้พบกับท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม ณ บ้านขุนนิรันดร์ชัย ถนนราชวิถี พระนคร จริง ในราวต้นเดือนพฤศจิกายน ๒๔๙๐ และได้แจ้งกับท่านจอมพลว่า ข้าพเจ้าได้ตกลงในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีแล้วว่า จะนำคณะรัฐมนตรีเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อกล่าวถวายบังคมลาออกจากคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ ในราววันที่ ๘ ถึง ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ แต่จะเป็นวันใดแน่จำไม่ได้

๒. ในวันที่เกิดรัฐประหาร ข้าพเจ้าได้พบปะปรึกษารื้อกับท่านปรีดี พนมยงค์ และ พลเอก อุดล อุดลเดชจรัส ณ ทำเนียบท่าช้าง พระนคร จริง ได้ปรึกษารื้อกันถึงเรื่องข่าวลือรัฐประหาร และได้ตกลงกันว่า เมื่อข้าพเจ้าลาออกแล้ว จะให้พลเอกอุดลฯ เป็นนายกรัฐมนตรีสืบต่อจากข้าพเจ้า เพื่อให้เหมาะสมกับภาวะการณ์ของราชการและของประเทศ

๓. แต่เพราะเหตุใด พลเอกอุดล อุดลเดชจรัส ผู้บัญชาการทหารบกจึงคุมทหารบกไม่อยู่ ทั้ง ๆ ที่รับปากกับรัฐบาลแล้วว่าจะไม่เกิดรัฐประหารนั้น ข้าพเจ้าขอตัวที่จะไม่ตอบคำถามข้อนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

พลเรือตรี น. ชำรงนาวาสวัสดิ์

(ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์)

จดหมายและบันทึกส่วนตัวของ พลโทกาจ กาจสงคราม

กองบัญชาการทหารบก จังหวัดกุหลาบ

๓ มกราคม ๒๔๘๓

เรื่อง ทบอวัตถุประสงค์ทำรัฐประหาร

เรียน นายไพโรจน์ วิเศษโกสินทร์ ส.ส. บุรีรัมย์

จดหมายของท่านลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๔๘๒ เรื่องขอทราบวัตถุประสงค์ในการทำรัฐประหาร เมื่อ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๐ นั้น ได้รับทราบความตลอดด้วยความขอบคุณแล้ว การถามนี้เป็นคำถาม นอกเหนือข้อความที่บ่งไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ท่านไม่มีสิทธิที่จะถามและข้าพเจ้าก็ไม่มีสิทธิที่จะตอบ ในทางที่ถูกที่ควรแล้ว ท่านควรจะถามในหน้าที่และอำนาจที่กฎหมายบัญญัติไว้

อย่างไรก็ดี ถ้าจะเบี่ยงบ่ายไปเป็นการถามส่วนตัว และให้ตอบเป็นส่วนตัวย่อมทำได้ไม่มีอะไรห้าม และถ้าถามส่วนตัวเช่นนั้น ข้าพเจ้าก็อาจตอบเป็นการส่วนตัวได้เหมือนกัน ในลักษณะแห่ง อธิปไตยไมตรีระหว่างข้าพเจ้ากับท่านผู้มีเกียรติ จึงขอแนบบันทึกส่วนตัวที่เสนอไปพร้อมจดหมายฉบับนี้ และขอได้โปรดยึดถือเป็นบันทึกส่วนตัวในเหตุการณ์ก่อนรัฐประหาร ๘ พ.ย. ๘๐ ทั้งสิ้น ไม่ใช่เหตุการณ์ที่ข้าพเจ้าได้สนใจในระยะ เวลาที่เสร็จจากการรัฐประหารแล้วหาไม่ได้

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง
(ลงชื่อ) พลโทกาจ กาจสงคราม
หัวหน้ารัฐประหาร ๘ พ.ย. ๘๐

บันทึกส่วนตัว เรื่องสาเหตุแห่งการ

ทำรัฐประหาร ๔ พ.ย. ๕๐

๑. เหตุผลทางการเมืองรัฐสภา

- ๑. ลดค่าครองชีพโดยวิธีนำทองคำออกขายไม่ถูกทาง และดำเนินไปอย่างโจ่งเหลาเบาปัญญา
- ๒. รัฐธรรมนูญ ๒๔๘๕ ไม่ดี ไม่ถูกต้อง
- ๓. จกหะ เบียดเบียนทุกอย่าง ทำให้เกิดผู้รายชุกชุม และเป็นวิธีโมเมเอาของชาติไปเป็นส่วนตัว (อาวชเสรีไทย)
- ๔. เลิกกฎหมายคอมมิวนิสต์ ส่อให้เห็นความเลื่อมใสและเปิดการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ ถึงกับให้นามตนเองว่า "สีชมพู"
- ๕. ตั้งธนาคารออมสิน เอาเงินของเด็กไปตั้งธนาคาร ถ้าไม่ล้มก็ไป ถ้าล้มก็จะไม่มีอะไรคืนแก่เด็ก
- ๖. เตรียมร่างพระราชบัญญัติให้ราษฎร เลือกสมาชิกสภาสูงทำให้เห็นยวรงค์อะไรไว้ไม่ได้จนเกิดอลเวงคุมกันไม่ติด
- ๗. กรณีสวรรคต ไม่สะสางอย่างจริงจัง มีวีแว่วว่าผู้มีอำนาจยิ่งใหญ่เป็นผู้ทำการมิชอบนี้
- ๘. คนเข้าเมืองปีละหนึ่งหมื่นคนมากเกินไป เพราะกลัวจีนและเห็นแก่เงินยิ่งกว่าไทย
- ๙. ต่างประเทศต้องการอะไรก็ให้หมด อาศัยรัฐสภาให้เป็นผู้รับผิดชอบแทน
- ๑๐. ผู้บริหารงานของชาติทำการโต้ตอบในสภาและหนังสือพิมพ์ เต็มไปด้วย "ยะโส"
- ๑๑. รัฐสภาอยู่ที่อิทธิพลของผู้ยิ่งใหญ่ และผู้มีอำนาจไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่อันมีต่อชาติ
- ๑๒. งบประมาณของชาติทำไปด้วยความหละหลวมไม่ได้ประโยชน์พอแก่เงิน ไม่มีโครงการอะไรแม้แต่กระทรวงเดียว งบประมาณเพิ่มเติมมีขึ้นเพราะความหละหลวมแห่งมันสมองที่ไม่ได้มีแนวทางล่วงหน้าไว้เลย ไม่พอกตั้งใหม่
- ๑๓. สมาชิกในสภากินจอบ กินเสียม กินฉนัศักร กินเงินยืมสรรพอาหาร กินผ้าขาวนา กินรำกินข้าวสาร

๒. เหตุผลทางก้นผ่านบริหาร

๑. ความตกต่ำของทหารบก มีมากมายไม่เลิก เห็นว่าทหารมีประโยชน์แก่ประเทศชาติ
๒. ชาคแล่นข้าวสาร ซ้อไม้ไค้ อกคอบาก และทองซ้อหลังร้านทวยราคาแพง คนตางคาวชาย หลังร้านแทบทุกอยาง
 ๓. ลอดวง เรืองแลงเงินตราตางประเทศว่าสิ่งของอยางนั้นอยางนี้เข้ามาจะใหเงินตราตางประเทศ ครันสิ่งมาแล้วไม่ให้
 ๔. ช่วยพรรคพวก เรืองเงินตางประเทศส่งของทองหนามไปขายในตางประเทศ ใค้เงินมาท้ แมงก้ันภายในพวกพอง
 ๕. โจรผู้รายกำเริบเหลือเกิน อยางที่ไม่เคยมี
 ๖. คอรัปชั่นมีมากมาย จะทำอะไรกับเจ้าพนักงาน ถ้าไม่มีค่าน้ำชาเป็นไม่สำเร็จผล มีการแกลงตาง ๆ
 ๗. คนตางคาวชมเหงคนไทยมาก มีเลี้ยะพะเสมอ ถามไปก้ว่า ไทยไม่ค้เจ๊กจึงเลี้ยะ จินเลยอยุเห็นอกุหมายไทย
 ๘. คนตางคาวไปตังโรงเรียนในวัดโพธิ์ อี๊กทนอยวัดไทยจะกลายเป้นวัดเจ๊ก
 ๙. อาหารเนื้อขี้ราคาแพงทุกเคื้อน กฎหมายกำหนดราคาไม่มีประโยชน์อะไรเลย จับคนจีนไม่ค้ ไม่มีใครรักษากฎหมาย
 ๑๐. คนตางคาวมาทำอะไรตามใจชอบทุกอยางไม่เคารพตอกุหมายไทย ฝ่ายปกครองไปรักษาหน้าท้ซึ่งจับจีนไม่ค้ หาแยกพลับพลาไชยปลุกทองแถมวงแฉกไม่ขออนุญาต ก้มีอะไรอี๊กหลายอยางที่จีนทำค้ ไทยทำไม่ค้
 ๑๑. นักการเมือง ผู้มีอำนาจกับพรรคพวกร้ารวยมาก เงินเคื้อนพันบาท ปลุกตีกราคาหลายล้านบาทเอามาจากไทกัน พ้นนี้เขาทำมาหากินไวควยการแฉง "หาเงินเขาพรรค" การช่วยพวกเป้นไปควยความองอาจไม่กลัวใคร เขาคิคว้บ้านเมืองเป้นของเขาแศพวกเคียว คนนอกนั้นเป้นทหาหรือเป้นลูกมือให้เขาเหยียบไปเพื่อความสุขและความมั่งมีภษีระของพวกอื่น เขามิ่ป้กมล ป้นพท สำหรับยังผู้ที่ช้คขวางวิค้ค้ เนินการของเขา

๑๒. การธนาคาร การคลัง การโฆษณา การหนังสือพิมพ์ กิจการของ กพ. การทหาร การปกครอง การรับรองฐานะของนักศึกษา เหล่านี้อยู่ในอำนาจเผด็จการของผู้นิ่งใหญ่และผู้มีอำนาจ ทำไปตามแต่จะนึกออก และทำไปตามใจชอบ รัฐมนตรีแต่ละคน พอขึ้นบัญชีเป็นพวกเท่านั้นก็ได้เป็น ไม่ต้องมีภูมิรู้อะไรก็ได้

๑๓. นิยมลัทธิแดงมากเกินไป ผู้นิ่งใหญ่ไปได้รับการแต่งตั้งให้ประเทศไทยเป็นภาคีแห่งสหภาพ ตะวันออกเฉียงใต้ร่วมกับญวน ลาว เขมร ประเทศราชของฝรั่งเศส สมควรเป็นอย่างไม่ละอายใจเสีย เลย ทั้งไม่ฟังความเห็นชอบของประชาชนพลเมืองแม่แต่คนยอ ทำไปโดยพลการอย่างยิ่ง

๑๔. คำเนิการ เมือง ช่วยผู้ที่ยากจนเพื่ออสิระภาพ ปลอຍให้กินแค้นไทยเป็นที่สงอาวูชิให้พวก ที่จะทำการชัคแยงอำนาจแทนไม่พอ ใคสร้างโรงสรรพาวูชทำอาวูชออกจำหนายโดยเบ็ดแผย ทำ ใคระทบทระเทือนกับความสงบสุข และนาหวาดเสียวแก่สวัสดิภาพ

๑๕. รับและปลอຍคนต่างคาวเข้ามาฝึกการทหารในกินแค้นไทย นับเป็นจำนวนหลายหมื่นคน พวกนั้นมีคำรวรปกครองพวกเขาเอง สร้างไปรษณีย์เถื่อนเอง สร้างออกพิศณานติเอง มีสันติบาล ของตัวเอง มีผู้คุมครองพวกเขาเอง เกือบมีกระทรวงทุกกระทรวงอยู่ในพวกคนต่างคาว ทางกา รเฉยเฉยเหมือนไม้ใช้ผู้รับผิดชอบต่อประเทศและประชาชนของชาติ

๑๖. การคำเนิการ เมืองภายในดูเหมือนกับเด็กเล่น ไม่มีโครงการ ไม่มีหลักการ ไม่ได้ กะลวงหน้า อยากเปลี่ยนอะไรก็เปลี่ยน แล้วคำเนิไปอย่างกลับปอกกลับมากี่

๑๗. สมคบกับคนต่างคาวทำลายประเทศชาติในคานเสรีธุรกิจแทบทั้งหมด ไม่มีโครงการที่จะ บำบัดการรุกเงียบของคนต่างคาว ถือสัญญาิตามบทเพลงว่า จีนกับไทยมีไชอนโกสพันองกัน

๑๘. พลเมืองออกอยากฝึกเคื่องยาจน แด้ผู้นิ่งใหญ่ทางการ เมืองใส่เช็ชอกแข็ง เขาแทนว่า กินเลี้ยงอย่างหรูหราในทานกลางแห่งความยากจนคนแค้นไม่รู้จักหยุด มีความสนุกสนานอย่างขูบน สวรรคณฟ้า นอกนั้นอยู่ในนรกอเวจี

๑๙. การศึกษา การเกษตรกรรม การคมนาคม การอุตสาหกรรม ใคเห็นไปอย่างถอย หลังเข้าคลอง ไม่คิดจะแก้ไขให้ดีขึ้น มีอาการทรุกโทรมมากในคราวมหาสงครามอย่างไรก็คงเป็นไป อย่างนั้น โรงกลั่นน้ำมันเชื้อเพลิงมีอยู่เห็นที่ไม้ตักเอาออกขาย ราคาควรจะเป็น ๑๐๐ ล้าน แต่ขาย มันไป ๑๐ ล้านเท่านั้นเอง โรงทอผ้าปลอຍจมนเงินจมทรายไม่เสียคาย ไม่แก้ไขให้ใช้การได้ โรง

ทำสัญญาเอาออกขายไม่เอาไว้ ไม่คิดถึงความทุกข์ของพลเมือง

๒๐. การแถลงนโยบายต่อรัฐสภาบางอย่างที่จะทำให้ประเทศไทยกลายเป็นแคว้นของเทพเจ้า แต่ผูกพอพพันตัว พอได้รับหน้าที่แล้วไม่คิดทำอะไร ไม่คิดถึงคำพูดที่แถลงไว้แม้แต่คำเดียว ทกลง คำแถลงการณ์เหมือนกับ "ชายฉาบเอาหนารอก" ไม่ใช่ของจริงจึงอะไร

๒๑. ไม่ควบคุมใบตางข้าว มีผู้แอบแฝงเข้ามาขูดเงินนอกโควตาหนึ่งหมื่นคน อีกมากกว่ามาก และถากวักขันธ์สำเร็จไปช่วยคนฆ่าชาติ

๒๒. ไม่ควบคุมการค้าของเถื่อนของหนีภาษี เพราะได้รับเงินค่าน้ำชาดีกว่า

๒๓. ผู้ซื้อตุ๊กตไฟเสียด่านชาตูละหนึ่งพันบาท ไทยขอไต่ยาก ถ้าจีนขอไต่ง่าย เพราะรู้ใจ ชาวเขาเองก็ต้องอาศัยจีน จึงบรรทุกหมูขึ้นเขามาไปต่างจังหวัดได้ ราคานั้นไต่ขึ้นไปถึง ๑,๕๐๐ บาทแล้ว

๒๔. ให้เปอร์เซ็นต์แก่ผู้อาสาซื้อสินค้าจากญี่ปุ่น ทางกรมศุลกากรภาพที่จะเจรจากับเขา ในที่สุดถึงต้องจ่าย ๑% และหนึ่งเปอร์เซ็นต์ครึ่ง

๒๕. ไทยบางพวกบางคนกำเร็บเสิบสาน ทำอะไรตามใจนึก แล้วผู้ยิ่งใหญ่ก็หนุนหลัง บางคนสามารถตายก็ไม่ผิด ไม่เอาความ

๓. แผนการจรรโลงประเทศชาติ

เป็นแผนการที่จะให้แก่อุปสรรคของชาติทั้ง ๓๘ ข้อนั้น แต่จะแก้ไขเพียงใดไม่อาจจะตอบชี้แจง ในบันทึกส่วนตัวนี้ได้ เพราะเห็นกันอยู่แล้วเป็นประการที่หนึ่ง อีกประการหนึ่งหลักการจรรโลงประเทศ ชาตินั้นขอใหญ่และขอสำคัญมาก ก็อยู่ที่แผนการที่จะเอากลับคืนมาซึ่งนายทุนของชาติจากคนต่างก้าวซึ่ง คงมีรายละเอียดมากมายไว้ในที่นี้ได้ ทั้งนี้คงจะเป็นเอกสารลับไม่ใช่เปิดเผย ถ้าเปิดเผยเสียก่อนที่จะมีผู้ดำเนินการแล้ว ก็เป็นการเปิดเผยโพลีซีไปข้างอันเป็นการผิดพลาด

แถลงการณ์ของคณะรัฐประหาร
แถลงการณ์ฉบับที่ ๒

พี่น้องทั้งหลาย

เนื่องด้วยการกระทำของทหาร ข้าราชการ ตำรวจ และประชาชนได้พร้อมใจกันเป็นเอกฉันท์
ไม่มีความมุ่งหมายให้พี่น้องชาวไทยได้รับความเดือดร้อนประการใด และการกระทำก็สำเร็จผลซึ่งความ
มุ่งหมายแล้ว ซึ่งไม่มีพี่น้องคนใดได้เป็นอันตรายแม้แต่นคนเดียว ทั้งนี้ปรากฏเป็นพยานหลักฐานอย่างคี่
แล้ววพี่น้องทั้งหลายเห็นความจำเป็นในการกระทำครั้งนี้โดยแท้ที่แล้ว จึงได้ประกาศความราบรื่นโดย
ตลอด แต่เป็นที่น่าเสียดายบุคคลสำคัญบางคนในคณะรัฐบาลนี้เข้าใจผิดไม่ร่วมมือด้วยและหลบหนีไปนั้น
เช่น นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส พล.ร.ต. ถวัลย์ ช่างนาวาสวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี พลเอกอดุล
อกุลเกษจรีส พล.ต. วีรวัฒน์ วีรวัฒน์โยธิน บุคคลเหล่านี้ทำการหลบหนีไปขณะที่คณะของเราไปเชื่อเชิญ
ตัวมาเพื่อปรับความเข้าใจให้ทราบความจำเป็นของเราที่จะแก้ไขความเหลวไหลในวงการรัฐบาลอันมี
บุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีอิทธิพลอยู่

ขอให้พี่น้องทั้งหลายตั้งอยู่ในความสงบและสงัดจิตใจกระทำงานร่วมกัน เพื่อทำนุบำรุงประเทศ
ชาติให้เจริญรุ่งเรือง เพื่อซัจักปักเป้าบรรรคาคความชั่วร้ายและความทุกข์เข็ญที่กำลังประสบอยู่ทั้งมวลให้
สิ้นสุดไปโดยเร็ว โดยนิมิตรอันดีของการกระทำอันราบรื่นคราวนี้ ขอให้ชาติไทยจงรุ่งเรือง

คณะทหาร
๔ พฤศจิกายน ๒๔๙๐

แถลงการณ์ฉบับที่ ๓

เนื่องด้วยความหวังดีของคณะของเราดังกล่าวในแถลงการณ์ฉบับที่ ๑ และ ๒ นั้น มิได้ทำให้
บุคคลบางคนเห็นในความหวังดีของเรา บุคคลเหล่านี้คือ พล.อ. อุดม อุดมเกษจรีส พล.ต. วีรวัฒน์
วีรวัฒน์โยธิน บุคคลทั้งสองนี้ใช้อำนาจและหน้าที่ในตำแหน่งเดิมสั่งถอนกำลังทหารที่รักษาการณ์อยู่ตาม
หน่วยต่าง ๆ เพื่อจะไปรวบรวมกระทำการต่อสู้ชักชวนอันเป็นผลจะทำให้เกิดปะทะถึงนองเลือด ก่อน

ทีละ เราจะทำกรทำกรหนักไปเรื่อย ๆ จนหมด พล.อ. อุด อุดเคจรฐ แล้ว เพื่อขอให้มา
เป็นประมุขในการกระทำกรานี้ โดยคณะของเราเห็นว่าท่านผู้นี้เป็นผู้ที่หวังดีต่อชาติโดยแท้จริง เหมือน
ดังที่ประชาชนทั่ว ๆ ไปเข้าใจกัน อนึ่ง เล่าท่านผู้นี้เองได้ตระหนักถึงความเหลวไหลของรัฐบาลที่อยู่
แล้วถึงกับปรารถนาอยู่เอง ๆ ว่ามันก็จะช่วยเหลือ แต่ครั้นถึงการกระทำเข้าจริง ๆ ท่านผู้นี้ซึ่งใคร ๆ
พากันหวังว่าเป็นคนรักชาติที่แท้จริงคนหนึ่งกลับกลายเป็นบุคคลสำคัญที่พยายามชักชวนการกระทำของคณะ
ทหารผู้หวังดีต่อประเทศชาติ โดยแถลงการณ์ฉบับนี้จึงขอให้ประชาชนได้พึงสังวรณไว้ด้วยว่าการกระทำ
ของคณะทหารกรานี้เป็นการกระทำเพื่อขจัดความชั่วร้าย บรรดาผู้ที่ซ่อนตัวอยู่ในหนามากของความดี
ให้ประชาชนเข้าใจผิดนั้น กำลังจะได้แสดงตัวออกมาให้ประชาชนเห็นเป็นลำดับแล้ว

คณะทหาร

๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๐

แถลงการณ์ฉบับที่ ๔

บัดนี้ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้บัญชาการทหารแห่งประเทศไทยได้มาประจำทำงานอยู่ ณ
กองบัญชาการ คณะคนไทยผู้รักชาติแล้ว จึงแจ้งให้ทราบทั่วกัน

พล.ท. เป็น ชูณหะวัณ

รองผู้บัญชาการทหารแห่งประเทศไทย

๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๐

แถลงการณ์ฉบับที่ ๕

พี่น้องชาวไทยทั้งหลายตามแถลงการณ์ฉบับที่ ๓ ได้แจ้งให้พี่น้องชาวไทยทั้งหลายทราบว่า
พล.อ. อุด อุดเคจรฐ ได้กระทำการชักชวนโดยทำการรอนกำจัดทหารบางส่วนไปเพื่อเตรียมต่อ
ต้านั้น บัดนี้ได้ทำการตกลงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงไม่มีเหตุการณ์ที่น่าวิตกแต่อย่างใด การกระทำ
ของท่านผู้นี้กระทำไปตามวิสัยคนไทยที่มีเลือดนักต่อสู้เท่านั้น บัดนี้ไม่มีเหตุการณ์ที่น่าวิตกแล้วขอให้

ราษฎรจงคล้ายกังวล

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

๔ พฤศจิกายน ๒๔๘๐

แถลงการณ์ฉบับที่ ๖

บัดนี้ มีนายทหารผู้ใหญ่แห่งกองทัพไทย ได้มาร่วมปรึกษาเพื่อดำเนินการค้าแล้วคือ

๑. พล.ท. หลวงเสนาณรงค์
๒. พล.ท. หลวงหาญสงคราม
๓. พล.ท. ส. ชาทินกรรบ
๔. พล.ท. จ. จ. บุรณสงคราม
๕. พล.ท. ก. เกษประสิทธิ์
๖. พล.ท. ส. จารุเสรี
๗. พล.ท. เนตร เขมะโยธิน

กองบัญชาการทหารแห่งประเทศไทย

๔ พฤศจิกายน ๒๔๘๐

แถลงการณ์ฉบับพิเศษ

พี่น้องไทยผู้รักชาติทั้งหลาย

คณะไทยผู้รักชาติได้กระทำการรัฐประหาร เพื่อให้การปกครองดำเนินไปด้วยวิธีการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ เป็นที่เรียบร้อย ทั้งนี้โดยปราศจากการเสียเลือดเนื้อแต่ประการใดเลย ข้าพเจ้าในนามของคนไทยผู้รักชาติซึ่งก่อการรัฐประหารในคราวนี้ ขอวิงวอนพี่น้องไทยตลอดทั้งข้าราชการทหารพลเรือน และตำรวจ จงตั้งอยู่ในความสงบและช่วยกันในการดำเนินการ เพื่อสวัสดิภาพของประเทศสืบไปโดยเต็มกำลัง เฉพาะอย่างยิ่งสวัสดิภาพของประชาชน ขอให้หมั่นทำหน้าที่จนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็งและรักษาวินัยอย่างกวดขัน

สุดท้ายนี้ ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากลโลกจงกลบบรรเทาให้พี่น้องไทย
ทั้งหลายรวมจิตมุ่งทำงาน เพื่อความวัฒนาถาวรของประเทศชาติสืบไป และขออัญเชิญดวงวิญญาณของ
บรรพบุรุษไทยผู้ล่วงเลือนครหาแผ่นดินไทยแต่ทมหดถึง จงช่วยอภิบาลคุ้มครองพี่น้องชาวไทยและรักษาไว้ซึ่ง
ความเป็นเอกราชชั่วกาลนาน

พล.ท. ฉิ่ง ชูณหะวัณ

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

แถลงการณ์ฉบับที่ ๗

นับแต่ได้เริ่มปฏิบัติการ เป็นที่มาจนกระทั่งบัดนี้อาจมีทหารบางคนหรือบางหน่วยได้ทำการรุนแรง
ต่อประชาชนไปบ้าง แต่ทั้งนี้ก็ได้โปรดทราบว่าเป็นไปเพราะการบังคับเอื้อและจำเป็น ซึ่งกองบัญชาการ
มิได้มีเจตนาจะละเมิดสิทธิหรือรบกวนความสงบของประชาชน ทั้งจะได้ระมัดระวังมิให้เกิดเหตุการณ์
อันกระทบกระเทือนแก่ประชาชนคนไทยอีกต่อไป

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

แถลงการณ์ฉบับที่ ๘

ตามที่คณะทหารได้พร้อมใจกัน เป็นเอกฉันทกระทำการรัฐประหารครั้งนี้ ก็เพื่อจะแก้ไข
สถานการณ์ของบ้านเมืองให้ดีขึ้นตามที่ได้เคยแถลงไว้แล้ว หากได้มุ่งหมายที่จะทำการประหาร
ให้เสียชีวิตและเลือดเนื้อของบุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่ ทั้งไม่ปรารถนาที่จะกระทำการใด ๆ อันจะเป็น
ทางให้เสื่อมเสียเกียรติแก่คณะรัฐบาลเก่าแต่อย่างใดเลย เพราะท่านเหล่านั้นก็ได้เคยทำคุณงาม
ความดีไว้แก่ประเทศชาติอยู่มากไม่น้อยเหมือนกัน

ฉะนั้น ขอบรรดาพี่น้องทั้งหลาย และทั้งสิ่งพิภพทุกฉบับพึงช่วยกันระมัดระวังอย่าได้กล่าวถ้อย
คำหรือโฆษณาข้อความใด ๆ อันเป็นการเหยียดหยามหรือตำหนิบรรดาท่านเหล่านั้นเหมือนดัง เคยที่ปฏิบัติ
มาแล้วครั้งหนึ่ง เพราะการกระทำเช่นนั้นมิได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองแต่ประการใดเลย

กองบัญชาการทหารแห่งประเทศไทย

๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๘๐

แถลงการณ์ฉบับที่ ๕

ท่านยอมทราบดีแล้วว่าในการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครั้งนี้มีมูลเหตุสำคัญยิ่งใหญ่มากเนื่องจากเกิดความเดือดร้อนอย่างแสนสาหัสในการครองชีพของประชาชนทั้งหลาย คณะรักษาความเรียบร้อยในการเปลี่ยนแปลงและจัดตั้งคณะรัฐบาลใหม่ครั้งนี้หาได้มีเจตนาหรือความรู้สึกรักใคร่ในทางที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อน และความไม่สะดวกในการค้าและการครองชีพของพี่น้องชาวจีน หรือชนต่างศาสนามิใช่ เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารอยู่ในประเทศไทยอย่างใดเลย ตรงกันข้ามโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับชาวจีนและชาวชาติอื่นทั้งหลาย เราสำนึกอยู่เสมอว่าเป็นเสมือนพี่น้องร่วมสายโลหิตเคียงกันมานับแต่โบราณกาล สิทธิในการค้าและเสรีภาพทั้งหลายของพี่น้องชาวจีนและชาติอื่นในประเทศไทย เราคงจะสนับสนุนส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้นภายในขอบเขตของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และเราขอเข้าถึงเจตนาของเราว่า ผลประโยชน์ในการค้าและสิทธิในการดำรงชีพทั้งการรักษาความปลอดภัยในร่างกายและผลประโยชน์ในทรัพย์สินของท่าน และคนต่างศาสนามิใช่ จะพึงได้รับความคุ้มครองอย่างเต็มที่ ท่านยอมทราบว่า การเปลี่ยนแปลงในรัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งมีขึ้นในครั้งนี้เพื่อระงับการเดือดร้อนสาหัสซึ่งใคร่ครวญแก่วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ทั่วไปของพี่น้องประชาชนในประเทศไทย เสมอเหมือนเท่าเทียมกัน

ในนามของรัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งจะได้นำเนินการจัดตั้งต่อไปตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญ เราขอว่าผลประโยชน์และสิทธิทั้งหลายทั้งปวงของบรรดาพี่น้องทั้งหลายจะพึงได้รับความสนับสนุนและเชิดชูอย่างเต็มภาคภูมิ ขอพี่น้องชาวจีนและคนต่างศาสนามิใช่ พึงพระบรมโพธิสมภารอยู่ในประเทศไทย จงตั้งมั่นอยู่ในความสงบ กิจกรรมการค้าหรือการค้าเงินอาชีพใด ซึ่งท่านเคยประกอบก็ขอใ้ปฏิบัติไปตามปกติ ขออย่าได้หวาดหวั่นหรือมีความวิตกในสิทธิและผลประโยชน์ของท่านอย่างใดเลย ความคุ้มกันทั้งหลายมีอยู่แก่ประชาชนพี่น้องชาวไทยฉันใด ความคุ้มกันและผลประโยชน์เหล่านั้นก็ย่อมแผ่กระจายถึงท่านทุกคน

ท่านพี่น้องชาวจีนและชาวต่างดาวอาชวึกถึง เหตุการณ์แห่งนั้นแล้ว อาทระหนถึงผลประโยชน์
 ในกิจการค้าของท่าน ความวิทกในเรื่องนี้ขออย่าให้นำมาคำนึงถึงเลย เหตุการณ์ทั้งหลายในยุคก่อน
 บ่อมไม่อาจนนำมาเทียบได้กับเหตุการณ์ในครั้งนี้ ขอพี่น้องชาวจีนและชนต่างดาวจงถือว่า เรามีความเข้า
 ใจในความ เป็นอยู่ของกันและกันเสมอญาติที่สนิทแต่บรรพกาลเกิด ในครั้งนี้เราได้ประกอบคณะบุคคลซึ่ง
 มีสมรรถภาพและศีลธรรมสูง เข้ามาแก้ไขความเป็นอยู่ที่เหลวแหลกของบ้านเมือง เราคณะทหาร พลเรือน
 และตำรวจ ตลอดจนถึงประชาชนผู้มีความปรารถนาแรงกล้าในการรักษาสิทธิทั้งหลาย ได้มีแต่ความปรารถนา
 ก็แก่พี่น้องชาวจีนและชาวต่างดาวเช่นกัน ขอท่านอย่าได้หวั่นวิตกในเหตุการณ์หรือผลประโยชน์และสิทธิ
 พังพวงของท่าน เราขอยืนยันต่อท่านว่า ท่านจะพึงได้รับความรับรองป้องกันในสิทธิและผลประโยชน์ของ
 ท่านอย่างเต็มที่ โปรดวางใจและอย่าวิตกด้วยประการใดเลย

พลโทวิน ชุนหะวัน
 รองผู้บัญชาการทหารแห่งประเทศไทย

๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๙๐

แถลงการณ์ฉบับที่ ๑๐

ตามที่คณะทหารได้รวมใจกันกระทำรัฐประหารในครั้งนี้ เนื่องจากเจตนาที่จะแก้ไขปรับปรุง
 สถานการณ์บ้านเมือง เฉพาะอย่างยิ่งการครองชีพของประชาชนให้ดีขึ้นกว่าเดิมซึ่งได้เคยแถลงไว้แล้ว
 ทางกองบัญชาการทหารแห่งประเทศไทย ได้ชี้แจงความปรารถนาอันนี้ให้พสกนิกรทั้งหลายทราบ และขอ
 ร้องไห้ขอช่วยเหลือประชาชนโดยการลดราคาสินค้าลง ปรากฏว่าได้มีพสกนิกรทั้งไทยและชาวต่างดาวซึ่งล้วน
 แต่เป็นบุคคลสำคัญในทางการค้าหลายคนแสดงความเต็มใจและให้สัญญาว่าจะร่วมมือด้วยอย่างเต็มที่ โดย
 ลดราคาสินค้าให้ต่ำลงจนสุดความสามารถ เพื่อบันเทาทุกข์และส่งเสริมการครองชีพของราษฎรให้ดีขึ้น

กองบัญชาการทหารแห่งประเทศไทย ขอขอบคุณในความร่วมมือร่วมใจของบรรดาพสกนิกรทั้งหลาย
 ที่ได้ช่วยเหลือในเรื่องนี้เป็นอันมาก จึงใคร่ขอร้องไห้ประชาชนพลเมืองจงตั้งอยู่ในความสงบ อย่าได้
 ก่อความเคืองโกรธให้เกิดขึ้นแก่บรรดาพสกนิกรและกิจการค้าเป็นอันขาด ทั้งนี้เพื่อให้บรรดาพสกนิกรได้มีโอกาส

ปรับปรุงราคาสินค้าตามคำมั่นสัญญาโดยสะดวกและรวดเร็ว อันจะเป็นผลดีแก่ประชาชนนั่นเอง

กองบัญชาการทหารแห่งประเทศไทย
๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๘๐

แถลงการณ์ฉบับที่ ๑๑

ทางราชการทหารใคร่ขอชี้แจงให้ทราบทั่วกันว่า ตามที่คณะทหารได้กระทำรัฐประหารนั้น มีความมุ่งหมายที่จะแก้ไขสถานการณ์ภายในประเทศให้คืนสู่เสถียรภาพและความปรกติสุข เพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติด้วยความสุจริตใจโดยแท้จริง มิได้มีเจตนาที่จะทำลายหรือล้มหลอผู้หนึ่งบุคคลหรือคณะบุคคลใด ๆ แม้แต่น้อย ทั้งจะเห็นได้จากการปฏิบัติของคณะทหารในการทำงานอันสำคัญที่สุดนี้ ก็ใคร่มีวัตถุประสงค์ที่จะมิให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใด เฉพาะอย่างยิ่งบรรดาผู้ที่เคยอยู่ในคณะเสรีไทยซึ่งใฝ่เพื่องานอันมีกิจอันคงามในการกอบกู้ประเทศชาติให้รอดพ้นภัยพิบัติแห่งมหาสงครามครั้งที่ ๒ มาแล้ว ยิ่งกว่านั้นคณะทหารเองก็ถือว่าคนเป็นส่วนหนึ่งของเสรีไทย ในการปฏิบัติครั้งมหาสงครามด้วยเหมือนกัน ฉะนั้นการปฏิบัติของคณะทหารจึงมิใช่เป็นปฏิปักษ์ต่อคณะเสรีไทยหรือคณะบุคคลอื่นใดเลย อย่างไรก็ตามหากว่าจะมีการจับกุมบุคคลบางคน ซึ่งอาจมีสมาชิกของคณะเสรีไทยรวมอยู่ในจำนวนนั้นด้วย ก็ขอได้เข้าใจว่าหาใช่เป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องของคณะเสรีไทยไม่ แต่เป็นความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวบุคคลบางคน ซึ่งขัดขวางการปฏิบัติการของคณะทหารเท่านั้น

อนึ่ง ตามที่ทราบกันอยู่แล้วว่า เวลานี้บรรดาอาวุธยุทโธปกรณ์ วัสดุระเบิดและเครื่องสื่อสารซึ่งคณะเสรีไทยเคยใช้ระหว่างมหาสงครามนั้นได้สูญหายและกระจัดกระจายไปอยู่ตามที่ต่าง ๆ บางส่วนก็ตกไปอยู่ในมือของเอกชน ซึ่งนำวิศกเป็นอันมากว่าอาจนำไปใช้ในทางมิชอบ อันจะเป็นภัยแก่ประชาชนผู้ตั้งอยู่ในความสุจริตใจ ทางราชการทหารเห็นว่าสิ่งของเหล่านี้เป็นสมบัติของชาติควรจะใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวม จึงได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งใหม่หน้าที่ดำเนินการค้นหาและรวบรวมอาวุธยุทโธปกรณ์ วัสดุระเบิด และเครื่องสื่อสารเหล่านี้มาไว้ ณ ส่วนกลาง เพื่อแจกจ่ายให้แก่หน่วยราชการต่าง ๆ นำไปใช้ให้เกิดคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติสืบต่อไป

เพราะฉะนั้น ขอให้บรรดาที่มองทั้งหลายได้โปรดเข้าใจเจตนาของคณะทหาร ซึ่งได้ปฏิบัติการไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในประเทศไทยโดยทั่วกัน และผู้ใดที่ทราบที่เก็บอาวุธเหล่านี้แล้ว ก็ขอให้แจ้งแก่เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นหรือตำรวจหรือหน่วยทหารในท้องถิ่นใกล้เคียงควย หรือผู้ที่อยู่ในครอบครองจะนำส่งแก่เจ้าหน้าที่ตามกล่าวแล้วก็จะ เป็นการดียิ่ง

กองบัญชาการทหารแห่งประเทศไทย

๑๒ พฤศจิกายน ๒๔๙๐

แถลงการณ์ฉบับที่ ๑๕

หนังสือพิมพ์เกียรติศึกษามีฉบับลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ ได้กล่าวถึงปัญหาในระหว่างที่เกิดรัฐประหาร กล่าวคือ การลาออกของรัฐบาลเก่าและการเข้ามาของรัฐบาลใหม่ ปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีรัฐประหารทุกกรณี การกระทำรัฐประหารนั้นในขั้นแรกเป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ใช้อยู่ปัจจุบัน แต่เมื่อใดที่กระทำรัฐประหารสำเร็จจนผู้กระทำรัฐประหารได้เข้าครองอำนาจอันแท้จริงในรัฐแล้ว ผู้กระทำรัฐประหารก็เป็นรัฐชิปป์ย มีอำนาจเลิกสมรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ใช้อยู่ได้ และอาจออกรัฐธรรมนูญและกฎหมายใหม่ได้ บรรดาการกระทำที่ได้เป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ใช้อยู่เดิมย่อมไม่เป็นการละเมิดต่อไป ฉะนั้นเมื่อคณะทหารได้ก่อรัฐประหารสำเร็จเรียบร้อยแล้ว และได้ขอพระราชทานให้ตรารัฐธรรมนูญใหม่ประกาศใช้แล้ว รัฐธรรมนูญฉบับเดิมย่อมเป็นอันเลิกกันไป โดยเหตุนี้คณะรัฐมนตรีชุดเก่าซึ่งแต่งตั้งโดยอาศัยตามรัฐธรรมนูญเดิมก็ต้องหมดไปควย ไม่จำเป็นจะต้องให้คณะรัฐมนตรีชุดเดิมต้องลาออก ฉะนั้นในกรณีนี้จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะรัฐมนตรีโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ทีเดียว และขอได้โปรดเข้าใจเพิ่มเติมควยว่ามีแต่คณะรัฐมนตรีเท่านั้นที่หมดไปในตัว แม้สถาบันต่าง ๆ ที่อยู่ตามรัฐธรรมนูญเดิม เช่น พฤษสภา และสภาผู้แทนก็เป็นอันเลิกกันไปในตัวควยเหมือนกัน

กองบัญชาการทหารแห่งประเทศไทย

๑๓ พฤศจิกายน ๒๔๙๐

แถลงการณ์ฉบับที่ ๑๗

ตามที่ร้องผู้บัญชาการทหารแห่งประเทศไทย ได้ให้สัมภาษณ์แก่ผู้แทนหนังสือพิมพ์ เรื่องกรณี
 สวรรคตของพระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขอันสูงสุดของปวงชนชาวไทยว่า พระองค์ได้ถูกลอบปลงพระชนม์
 นั้น คณะทหารได้รับหลักฐานต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเอกสารและคำยืนยันของบุคคลไว้เป็นจำนวนมากแล้ว แต่
 เพื่อให้ประชาชนผู้มีความจงรักภักดีในองค์พระประมุขแห่งชาติได้มีโอกาสแสดงความกตัญญูต่อ
 สมองพระเศียรพระคฤมพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศโดยทั่วกัน จึงขอประกาศให้ทราบว่า
 ผู้ใดมีหลักฐานอันจะ แยกความสว่าง เกี่ยวแกกรณีสวรรคตเพิ่มเติมประการใด ขอให้ไปรณนำมาแสดงแก่
 กองบัญชาการทหารแห่งประเทศไทย ซึ่งจะจัดเจ้าหน้าที่ไว้คอยต้อนรับตลอดเวลา และหากต้องการความ
 คุ้มครองป้องกันด้วย ทางราชการก็จะจัดให้ตามความประสงค์ทุกประการ

กองบัญชาการทหารแห่งประเทศไทย

๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๙๐

เปรียบเทียบบุคคลและกำลังหลักในการใช้กำลัง เปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญ ๓ ครั้ง
การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕

ทหารบก

นายพันเอก พระยาพลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน)

นายพันเอก พระยาทรงสุรเดช (เทพ พันธุมเสน)

นายพันเอก พระยาฤทธิอัคเนย์ (สละ เอมะศิริ)

นายพันโท พระประศาสน์พิทยายุทธ (วัน ชูดิ่ง)

นายพันตรี หลวงพิบูลสงคราม (แปลก ชีตสังคะ)

นายพันตรี หลวงชำนาญยุทธศิลป์

นายพันตรี หลวงสวัสดิกรมรงค์

นายพันตรี หลวงรณสិทธิพิชัย

นายร้อยเอก หลวงทัศนัยนิยมศึก (ทัศนัย มิตรภักดี)

นายร้อยโท ทวน วิชัยชิตะ

นายร้อยโท น้อม เกตุญาติ

นายร้อยโท ไชย ประทีปะเสน

รองจเรทหารบก

อาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาทหารโรงเรียน

นายร้อยทหารบก

ผู้บังคับการกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษา

พระองค์

ผู้อำนวยการโรงเรียนเสนาธิการทหารบก

โรงเรียนเสนาธิการทหารบก

โรงเรียนนายร้อยทหารบก

โรงเรียนนายร้อยทหารบก

โรงเรียนนายร้อยทหารบก

กองพันทหารม้าที่ ๑ รักษาพระองค์

กองพันทหารม้าที่ ๑ รักษาพระองค์

กองพันทหารม้าที่ ๑ รักษาพระองค์

กองพันทหารม้าที่ ๑ รักษาพระองค์

ทหารเรือ

นายนาวาตรี หลวงสินธุ์สงครามชัย (สินธุ์ กรมสมานวิน)

นายนาวาตรี หลวงบุษยลาศัย (บุ่ง บุษยลาศัย)

นายเรือเอก สงวน รุจิรนา

นายเรือโท ขุนจำกัถโรคาพาธ

นายเรือเอก หลวงนาวาวิจิตร (มัน นาวาวิจิตร)

ผู้อำนวยการโรงเรียนนายทหารเรือ

กรมเสนาธิการทหารเรือ

กรมแพทย์ทหารเรือ

กรมแพทย์ทหารเรือ

รองผู้บังคับหมวดเรือยามฝั่ง

นายเรือเอก หลวงสังวรณ์ยุทธกิจ (สังวรณ์ สุวรรณชีพ)
 นายเรือโท วัช ภูพาน
 นายเรือโท ชลิต สิมขุโสภณ
 นายเรือโท ชลิต กุลกำธร
 นายเรือโท พหาร (ทองหล่อ) ชำหิรัญ
 นายเรือโท ประเสริฐ สุขสมัย
 นายเรือโท กำลภ (กุกลภ) กาญจนสกุล
 นายเรือตรี ทองดี ระวังภัย

ผู้บังคับการ เรือรบหลวงพาลีรังทวีป
 เรือรบหลวงพาลีรังทวีป
 เรือรบหลวงสุโขทัย
 เรือรบหลวงสุโขทัย
 กองพันพาหนะ
 กองพันพาหนะ
 กองพันพาหนะ
 กองพันพาหนะ

รัฐประหาร ๒๔๘๐

ทหารบก

นายทหารนอกประจำการ

- จอมพลแปลก พิบูลสงคราม
- พลโท ผิน ชุณหะวัณ
- พันเอก กาจ กาจสงคราม
- พันเอก กาน จ่านองภูมิจิต
- พันเอก น้อม เกตุญาติ
- พันเอก เผ่า ศรียานนท์
- พันโท ณรงค์ วรรณบุตร
- พันโท ไท่ ปันตระกูล
- พันโท ศิลป์ พิบูลภาณุวัตร
- พันตรี ชามู บุญณะสิทธิ์
- ร้อยเอก ชุมประจักษ์ (เลื่อน ปรีชาแจ่ม)
- ร้อยตรี ทองคำ ยืนกำภู

นายทหารในประจำการ

- พันเอก สฤษดิ์ ชนะรัชต์
- พันโท บัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา
- พันโท สุกิจ พูนทรัพย์
- พันโท ประภาส จารุเสถียร
- พันโท ศรี มุขะเกษม
- พันโท ชลอ จารุกุล
- ร้อยโท ชามูณรงค์ วิจารณ์บุตร

- ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๑
- รองผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๑
- เสนาธิการกรมทหารราบที่ ๑
- ผู้บังคับกองพันที่ ๑ กรมทหารราบที่ ๑
- ผู้บังคับกองพันที่ ๒ กรมทหารราบที่ ๑
- ผู้บังคับกองพันที่ ๓ กรมทหารราบที่ ๑
- ผู้บังคับหมวดกองพันที่ ๒ กรมทหารราบที่ ๑

พันเอก เจริญ สุวรรณวิสุตร์
พันตรี จิตต์ สุนทานนท์
พันตรี ผาค ทองคะสมิต
ร้อยเอก ประจวบ สุนทรางกูร

พันโท กฤษ ปลอดกันต์
ร้อยเอก ชาติชาย ชูณหะวัณ

พันเอก หลวงสวัสดิ์สรบุษ
พันโท เฉล้ม พงษ์สวัสดิ์

พันโท ประเสริฐ รุจิรวงศ์

พันโท เล็ก สงวนชาติสรไกร

พันเอก สวัสดิ์ สวัสดิ์เกียรติ
ร้อยเอก ณรงค์ สาลีรัฐวิภาค

พันตรี ศิริ ศิริโยธิน
พันตรี พงษ์ ปลอดกันต์
พันตรี ประมาณ อติเรกสาร
ร้อยเอก ทม จิตรวิมล

พันเอก ไสว ไสวแสนยากร
พันโท สาย เชนะวณิช
พันโท เฉฉัญ นิธิบุตร

ผู้บังคับการกรมรถรบ
ผู้บังคับกองพันที่ ๑ กรมรถรบ
กรมรถรบ
กรมรถรบ

ผู้บังคับกองพันทหารม้าที่ ๑ รักษาพระองค์
ผู้บังคับกองร้อย กองพันทหารม้าที่ ๑
รักษาพระองค์

เจ้ากรมป้องกันต่อสู้อากาศยาน
ผู้บังคับกองพันที่ ๑ กรมป้องกันต่อสู้

อากาศยาน
ผู้บังคับกองพันที่ ๒ กรมป้องกันต่อสู้
อากาศยาน

ผู้บังคับกองพันปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์

เจ้ากรมเกียกกายทหารบก
กรมเกียกกายทหารบก

กรมพาหนะทหารบก
กรมพาหนะทหารบก
กรมพาหนะทหารบก
กรมพาหนะทหารบก

รองเจ้ากรมจเรทหารสื่อสาร
กรมจเรทหารสื่อสาร
กรมจเรทหารสื่อสาร

พันโท ถนนม กิตติขจร
 พันโท อัครเกษ (จำลอง) บงยุทธ
 พันโท ประจ รังสียานนท์
 พันโท สวัสดิ์ สีมานนท์ปริญญา
 พันตรี จำรูญ วัฒนะกุล
 รอยเอก อนันต์ พิบูลสงคราม
 รอยเอก วิฑูร หงสเวช

พันเอก หลวงสถิตยุทธการ
 พันโท ชูศักดิ์ วัฒนารักษ์

พันโท ละม้าย อุทยานานนท์

รอยเอก ลลิต หงสพันธ์
 รอยเอก วรมัน ณะ ระนอง

ทหารเรือ

นาวาเอก หลวงชำนาญอรุณยุทธ
 นาวาตรี สุนทร สุนทรนาวิน

ทหารอากาศ

นาวาอากาศโท เฉลิมเกียรติ วัฒนางกูร
 นาวาอากาศตรี นักรบ บินบุรี

ข้าราชการพลเรือน

นายกมล พหลโยธิน
 หม่อมเจ้า จักรพันธ์ เพ็ญศิริ จักรพันธ์

โรงเรียนนายร้อยทหารบก
 โรงเรียนนายร้อยทหารบก
 โรงเรียนนายร้อยทหารบก
 โรงเรียนนายร้อยทหารบก
 โรงเรียนนายร้อยทหารบก
 โรงเรียนนายร้อยทหารบก
 โรงเรียนนายร้อยทหารบก

กรมเสนาธิการทหารบก
 โรงเรียนเสนาธิการทหารบก
 ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ ๗

กรมยกกระบัตรทหารบก
 กรมยกกระบัตรทหารบก

กองทัพอากาศ
 กองทัพอากาศ

กองทัพอากาศ
 กองทัพอากาศ

กรมศุลกากร
 กระทรวงเกษตร

นายเฉลิม เชี่ยวสกุล
นายจวน ฑินธุ์
นายเทพ สาริกบุตร
นายประพันธ์ ศิริกาญจน์
นายประไพ ทุงคะเสริม
ม.ด. ปิ่นไทย มาลากุล
หม่อมวิภา จักรพันธ์

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
กระทรวงการคลัง
กรมไปรษณีย์โทรเลข
กรมไปรษณีย์โทรเลข
กรมไปรษณีย์โทรเลข
สำนักงานออมสิน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตำรวจ

พันตำรวจเอก หลวงพิริศรุระการ
ร้อยตำรวจเอก เกษียร ศุภตานนท์
ร้อยตำรวจโท บรรเทียง กัมปนาทแสนยากร
ร้อยตำรวจโท สกล สติคุณุทธการ
ร้อยตำรวจตรี วิจัย สวัสดิ์เกียรติ

กรมตำรวจ
กรมตำรวจ
กรมตำรวจ
กรมตำรวจ
กรมตำรวจ

อื่น ๆ

นายเลื่อน พงษ์ไสภณ
นายเชมชาติ บุญยรัตพันธ์
นายวรการบัญชา (บุญเกิด สุทัศน์านนท์)
นายอยู่ ชุมไพโรจน์
นายเสรี วีระวัฒน์

สมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดนครราชสีมา
อดีตสมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดร้อยเอ็ด
ข้าราชการบ้านฉาง
ประกอบอาชีพส่วนตัว
ประกอบอาชีพส่วนตัว

รัฐประหาร ๒๕๐๐

ทหารบก

พลเอก สฤษดิ์ ธนะรัชต์
พลโท ธรรมนูญ กิตติขจร
พลตรี ประภาส จารุเสถียร

พลจัตวา กฤษณ์ สีวะรา
พลตรี ประเสริฐ รุจิรวงศ์

ผู้บัญชาการทหารบก
ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก, แม่ทัพกองทัพที่ ๑
ผู้บัญชาการกองพลที่ ๑, รองแม่ทัพกองทัพที่ ๑
รองผู้บัญชาการกองพลที่ ๑
ผู้บัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน

ทหารอากาศ

พลอากาศโท เฉลิมเกียรติ วัฒนางกูร
พลอากาศโท บุญชู จันทร์เบกษา
พลอากาศตรี เทพ เกตุญาติ

ผู้บัญชาการกองบินยุทธการ
ผู้บังคับการทหารอากาศกองเมือง
รองผู้บัญชาการกองบินยุทธการ

ทหารเรือ

พลเรือเอก หลวงชำนาญอรุณยุทธ
พลเรือจัตวา ยี่ง ศรีหงษ์
นาวาเอก สมอง นิสารักษ์

ผู้บัญชาการกองเรือยุทธการ
เจ้ากรมสื่อสารทหารเรือ
เสนาธิการกรมผสมนาวิกโยธิน,
รักษาการผู้บังคับการฝึกนาวิกโยธิน

อาสา

คณะรัฐมนตรีชุดสุดท้ายก่อนหน้ารัฐประหาร ๒๔๙๐

(๓๐ พฤษภาคม ๒๔๙๐ - ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐)

๑. พลเรือตรี ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์	นายกรัฐมนตรี
๒. นายเคื่อน บุญนาค	รองนายกรัฐมนตรี
๓. พลโท จิระ วิจิตสงคราม	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
๔. นายวิจิตร ดุสิตานนท์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
๕. นายอรุณกิติ พนมยงค์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
๖. พันเอก ชวง เซวงศักดิ์สงคราม	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรธิการ
๗. นายแสง สุทธิพงษ์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
๘. นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
๙. พระยาประทีปกมลศาสตร์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
๑๐. นายเคื่อน บุญนาค	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
๑๑. พระยาสุนทรพิพิธ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
๑๒. พลเรือตรี ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
๑๓. นายเคื่อน บุญนาค	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
๑๔. พันเอก ทวน วิชัยชัทนะ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
๑๕. หม่อมเจ้า นนทียวัด สวัสดิวัตน์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
๑๖. นายเยื้อน พาณิชวิทย์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรธิการ
๑๗. นายจำลอง คาวเรือง	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
๑๘. นายทอง กัณฑ์ธรรม	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
๑๙. นายวิโรจน์ กมลพันธ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
๒๐. นายชิต เวชประสิทธิ์	รัฐมนตรี
๒๑. หลวงรัตนรักษา	รัฐมนตรี
๒๒. ขุนระเคียบคี่	รัฐมนตรี

สถานการณ์ทางรัฐสภา

จำนวนสมาชิกพรรคสภาและสมาชิกสภาผู้แทน

สมาชิกพรรคสภา มีจำนวน	๔๐ คน
สมาชิกสภาผู้แทน (เลือกตั้ง เมื่อ ๖ มกราคม ๒๔๘๕) มีจำนวน	๔๖ คน
สมาชิกสภาผู้แทน (เลือกตั้ง เมื่อ ๕ สิงหาคม ๒๔๘๕) มีจำนวน	<u>๔๒</u> คน
รวมสมาชิกสภาผู้แทน	<u>๑๒๘</u> คน

จำนวนสมาชิกพรรคสภาและสภาผู้แทนฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลได้แก่ พรรคแนวรัฐธรรมนูญ พรรคสหชีพ และพรรคอิสระ ดังนี้

พ.ศ. ๒๔๘๕

พรรคสภา	สมาชิกพรรคแนวรัฐธรรมนูญ	๔๐ คน
	สมาชิกพรรคสหชีพ	๑๔ คน
	สมาชิกพรรคอิสระ	<u>๑</u> คน
	รวม	<u>๕๕</u> คน

สภาผู้แทน	สมาชิกพรรคแนวรัฐธรรมนูญ	๔๑ คน
	สมาชิกพรรคสหชีพ	๔๖ คน
	สมาชิกพรรคอิสระ	<u>๒๐</u> คน
	รวม	<u>๑๑๗</u> คน

รายชื่อสมาชิกพรรคแนวรัฐธรรมนูญ - สหชีพ - อิสระ พ.ศ. ๒๔๘๕

พรรคสภา

พรรคแนวรัฐธรรมนูญ ๕๐ คน

๑. พ.ท. กาน จ้างภูมิเวท	๒. พล.ร.ต. กระแส ประวาหะนาริน ศรีบุญเส็น
๓. น.อ.อ. กาจ เก่งระดมยิง	๔. ร.อ. กำลภ กัญจนสกุล ร.น.
๕. พล.ท. หลวงเกรียงศักดิ์พิพิต	๖. นายเขียน กัญจนพันธ์

- ๗. พ.ท. เจือ สฤษดิ์ราชโยธิน
- ๘. นายจิตตะเสน ปัญจะ
- ๑๑. พล.ท. จิระ วิทิศสงคราม
- ๑๓. พล.ท. ไชย ประทีปะเสน
- ๑๕. ร.ท. เขย กัญชัย
- ๑๗. หลวงชำนาญนิติเกษตร
- ๑๘. ร.อ. ทิพย์ ประสานสุข ร.น.
- ๒๑. พ.อ. ทวน วิชัยทัตตะ
- ๒๓. พระยานิติศาสตร์ไพศาล
- ๒๕. นายบรรจง ศรีจรูญ
- ๒๗. พล.ท. ประยูร ภมรมนตรี
- ๒๘. นายประเสริฐ ศรีจรูญ
- ๓๑. นายปพาฬ บุญ-หลง
- ๓๓. ร.อ. ประเสริฐ สุขสมัย ร.น.
- ๓๕. พ.ท.อ. พระพิจรรย์พลกิจ
- ๓๗. พ.อ. ม.ร.ว. ลดา หัสสินทร
- ๓๘. ร.อ. วัน รุยาพร ร.น.
- ๔๑. นายวิลาศ โอสถาปนาศ
- ๔๓. พล.ท. เคียร สุทธิศิลป์
- ๔๕. พ.ท. สมาน เทพหัสดิน ณ อยุธยา
- ๔๗. พ.ท. เสวก นิรันดร
- ๔๘. นายสุรินทร์ ชินไทย์

- ๘. นายจำรัส สุวรรณศัพท์
- ๑๐. พล.ท. จรูญ รัตนกุล เสรีเริงฤทธิ์
- ๑๒. นายเฉลียว ปทุมรส
- ๑๔. พ.อ. หลวงชาญสงคราม
- ๑๖. พ.ท.ท. ชัน รัศมีทัต
- ๑๘. นายอุทม์ ปิงพานนท์
- ๒๐. พ.อ. เทศ กิตติวิทย์
- ๒๒. นายทองม้วน สติรบุศกร
- ๒๔. พระนิตการณประสม
- ๒๖. หลวงประสิทธิ์นรกรรม
- ๒๘. พล.ท. ปลด ปลดปรีกษ์ พิบูลภาณุวัฒน์
- ๓๐. พล.ท. ประจัน มหากิลก ประจันัจจันัก
- ๓๒. นายปราโมทย์ พึ่งสุนทร
- ๓๔. นายบุญ ปาลธรรมิ
- ๓๖. พล.ท. มังกร พรหมโยธี
- ๓๘. ร.อ. วิมล วิมลศิริกิจ
- ๔๐. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรวงศ์ไวยภากร
วรวงศ์
- ๔๒. นายศิริ ชาคินันท์
- ๔๔. นายไสว อินทรประชา
- ๔๖. นายสนิท เจริญรัฐ
- ๔๘. พระสุธรรมวินิจัย
- ๕๐. นายสงวน รุทะเกษมย์

พรรคสหชีพ ๑๘ คน

๑. ม.ล. กรී เกษชาติวงศ์
๓. นายจินดา พันธุ์จินดา
๕. นายชวย สุคนธ์มิตร
๗. นายถวิล อุดล
๘. นายทัน พรหมพิทักษ์กุล
๑๑. พระยานลราชสุวัจน์
๑๓. นายมิ่ง เลหาทรณู
๑๕. นายสุกิจ นิมมานเหมินทร์
๑๗. พ.ท. พระอภัยพลรบ

๒. นายแก้ว สิงหนะกเขมทร์
๔. นายชาญ บุณนาค
๖. นายโต ปาณิกบุตร
๘. ร.ต. เทียง เฉลิมศักดิ์
๑๐. นายเขียรไท อภิชาติบุตร
๑๒. นายประทุม รมยาภนัท
๑๔. ร.ท. วิริยะ วิริยะเทินหา
๑๖. นายอรุณ แสงสว่างวิเศษ
๑๘. หลวงอรรัตนกัลยาณวิจิ

พรรคอิสระ ๑ คน

๑. นายวิจิตร ลุคิตาภนัท

สภาผู้แทน

พรรคแนวรัฐธรรมบัญญัติ ๔๑ คน

๑. นายกุล ธรรมวงศ์	หนองคาย	๒. ร.ต. กาจ อุตวิเชียร	บุรีรัมย์
๓. นายกระมล ชลศึกษ์	สุพรรณบุรี	๔. ร.ต.ท. คลาก ชูทรานนท์	พัทลุง
๕. ร.ท. จารุบุตร เรืองสุวรรณ	ขอนแก่น	๖. นายจันทร์ โคมุทพงศ์	ปราจีนบุรี
๗. นายจำรัส ทัษแสง	ร้อยเอ็ด	๘. พ.อ. ชวง เขวงศักดิ์สงคราม	นครปฐม
๘. นายญาติ ไหวดี	พิษณุโลก	๑๐. นายกิเรก ชัยนาม	พระนคร
๑๑. นายคุม อินทวงศ์	พิษณุโลก	๑๒. พล.ร.ต. ถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์	พระนครหรืออยุธยา
๑๓. นายทอง พงศ์อินันต์	ชัยภูมิ	๑๔. นายทองเปลว ชลภูมิ	ปราจีนบุรี
๑๕. นายเทียม ณ สงขลา	ราชบุรี	๑๖. นายทองหมัก สุวรรณสิงห์	เลย
๑๗. นายทองปาน วงศ์สง่า	สกลนคร	๑๘. ม.จ. นนทยาวัค สวัสดิ์วิวัฒน์	ชลบุรี

๑๘. หลวงนฤตถรักษา	สุโขทัย	๒๐. นายนารถ มนต์เสวี	อุบลราชธานี
๒๑. นายบุญช่วย มาประเสริฐ	ลพบุรี	๒๒. นายบุญคุ้ม จันทร์ศรีสุริยวงศ์	อุบลราชธานี
๒๓. ขุนประเสริฐสรพรภิจ	ชัยภูมิ	๒๔. ขุนประสงคสุขการี	นครศรีธรรมราช
๒๔. ขุนพิพิธสุขอำนาจ	เชียงใหม่	๒๖. นายพร มลิตทอง	ลพบุรี
๒๕. พ.ท.ท. พันธ์ นิลวัฒนานนท์	สุราษฎร์ธานี	๒๘. นายมาทพ ประทุมอิน	น่าน
๒๘. นายศิริ เพชรโรจน์	เชียงใหม่	๓๐. พระยาสุนทรพิพิธ	พิษณุโลก
๓๑. นายสุบิน อุบายกิน	เชียงใหม่	๓๒. นายสุเทพ รัตนเสวี	ลพบุรี
๓๓. นายไสว สุทธิพิทักษ์	นครศรีธรรมราช	๓๔. นายสิงห์โต พลวิจิตร	มหาสารคาม
๓๕. ร.ท.ท. สวัสดิ์ ศรีอุทุมพร	ศรีสะเกษ	๓๖. ขุนศรีกิจวิจารณ์	สระบุรี
๓๗. นายสนิท บริสุทธิ์	สุพรรณบุรี	๓๘. นายเอี่ยม สุภาพกุล	นครราชสีมา
๓๙. ร.ท.อ. เอ็ม อินทกนก	นครราชสีมา	๔๐. ร.ท.อ. อภัย สงเคราะห์ราษฎร์	พระนครศรี
๔๑. นายเอ็ด บุญชัย	มหาสารคาม		

พรรคสหชีพ ๕๖ คน

๑. ร.ท.กระจาง ฑูดารักษ์	ขอนแก่น	๒. นายกฤษณ์ บัวสว่าง	สมุทรสงคราม
๓. นายกฤษณ์ สงวนวงศ์	ลพบุรี	๔. นายกว้าง ทองทวี	มหาสารคาม
๕. นายเกษม ศักดิ์เจริญ	นครพนม	๖. นายไกรสร สุขสว่าง	ชัยนาท
๗. นายคลอง ไตรสุวรรณ	นครศรีธรรมราช	๘. นายวิจิตร สุวรรณโรจน์	พิจิตร
๘. นายจรรยา สัมแสง	ปัตตานี	๑๐. นายเจริญ สัมแสง	ปัตตานี
๑๐. นายจำลอง กาวเรือง	มหาสารคาม	๑๑. นายฉันท จันทุม	ร้อยเอ็ด
๑๓. นายชิต เวลประสิทธิ์	ภูเก็ล	๑๔. ขุนชำนาญอนุสรณ	พระนครศรี
๑๕. นายกุศล บุญธรรม	ปราจีนบุรี	๑๖. นายเตียง ศิริขันธ์	สกลนคร
๑๗. นายพิมพ์ ภูริพัฒน์	ขอนแก่น	๑๘. นายทอง กัญชาธรรม	แพร่
๑๘. นายทอง สุกอวมสิน	กาญจนบุรี	๒๐. นายทองคำ กลิ่งอาวุธ	นครราชสีมา
๒๑. นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์	อุบลราชธานี	๒๒. นายนารถ เงินทาบ	มหาสารคาม

๒๓. นายนิยม วรธรมย์	อุบลราชธานี	๒๔. นายบุญระ จำปาพันธ์	ศรีสะเกษ
๒๔. นายบัน แก้วมาศ	นครพนม	๒๕. นายประเทือง ขรรณศาสตร์	ศรีสะเกษ
๒๕. นายประมวล ประสาร	ร้อยเอ็ด	๒๖. นายประเวศน์ บริราช	ลำปาง
๒๖. นายผล กิลารักษ์	ศรีสะเกษ	๒๗. นายพินทุ พุกเกษรี	นครศรีธรรมราช
๒๗. นายพืง ศรีจันทร์	อุตรดิตถ์	๒๘. นายทุน มณีวรรณ	บุรีรัมย์
๒๘. นายพร มากวงศ์	อุทัยธานี	๒๙. นายพันธุ อินทวงศ์	นครพนม
๒๙. นายมงคล รัตนวิจิตร	นครศรีธรรมราช	๓๐. นายณนตรี วีระแพทย์	นครราชสีมา
๓๐. นายเยื่อ พลจันทร์	เพชรบุรี	๓๑. นายเยื่อน พานิชวิทย์	พระนครศรีอยุธยา
๓๑. ชูระศัมภ์	สุโขทัย	๓๒. นายรังสฤษดิ์ เขาวงศ์ศิริ	พระนคร
๓๒. นายเลียบ นิลระตะ	ตรัง	๓๓. นายวิเชียร บำรุงพาณิชย์	ร้อยเอ็ด
๓๓. นายวิภาต บุญศรี วัชชัย	แพร่	๓๔. นายวิเศษ พงศ์วิสิษฐ์	ชัยภูมิ
๓๔. นายสรชัย จันทร์ปัทมา	เชียงใหม่	๓๕. ร.ศ.ท. เสวตร ชุมแสงวาปี	ขอนแก่น
๓๕. นายสิงห์ ปาฬสิทธิ์	ร้อยเอ็ด	๓๖. นายสิงห์ทอง กรองทรัพย์	สุรินทร์
๓๖. นายสุวิรัช จิตตะยโสธร	อุบลราชธานี	๓๗. นายสม ชูถิ่นนท์	ลำพูน
๓๗. นายสอน บุคโรบล	นครจำปาศักดิ์	๓๘. นายสอน พรหมประกาย	อุตรธานี
๓๘. นายสุกิจ ฝักสร	อุบลราชธานี	๓๙. หลวงอรรดพรพิศาล	ตราด
๓๙. นายอวน นครทรพ	อุตรธานี	๔๐. หลวงอุปกรรดิวิดี	ประจวบคีรีขันธ์

พรรคอิสระ ๒๐ คน

๑. นายเจ๊ะอับดุลลาห์ หลังปูเต๊ะ	สตูล	๒. นายเจียร ศิริลักษณ์	สงขลา
๓. หลวงชาญญเบศร์	สุพรรณบุรี	๔. นายแข็งใจ สือประเสริฐ	สงขลา
๕. นายธรรมบุญ เทียนเงิน	ชลบุรี	๕. นายนิสสัย ไรจนหัสทิน	สงขลา
๖. นายนคร พินศิริกุล	บุรีรัมย์	๖. นายประมวล กุศลมาศ	ชุมพร
๗. ร.อ. ประเสริฐ สุขบรรทัด	สระบุรี	๗. นายประสาท สุขุม	พระนคร
๘. พระพิเศษพาณิชย์	พระตะบอง	๘. นายยกเสียง เหมะภูติ	ระนอง

๑๓. นายวิรัช พึ่งสุนทร	ชินบุรี	๑๖. นายวิโรจน์ กมลศักดิ์	พระนครกรวีรบุรุษยา
๑๕. นายเสวตร เปี่ยมพงศ์สานต์	ระยอง	๑๖. นายसानนท์ สายสว่าง	นครปฐม
๑๗. นายสุจิต หิรัญพฤกษ์	ปทุมธานี	๑๘. นายสุ่ม คันทิพลานถ	อุตรดิตถ์
๑๘. พระยาสุรพันธ์ เสนีย์	เพชรบุรี	๒๐. ร.ท. อู๊ด นิตยสุทธิ	นครราชสีมา
-

นโยบายของรัฐบาล พลเรือตรีถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์

๕ มิถุนายน ๒๔๘๐

ทานประธานสภา

บัดนี้ฉันมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งและแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีตามประกาศ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๔๘๐ แล้ว รัฐบาลจึงขอแถลงนโยบายต่อรัฐสภาดังต่อไปนี้

๑. การต่างประเทศ

รัฐบาลจะอนุวัติตามกติกาสัญญาขององค์การสหประชาชาติ และร่วมมือให้กิจการระหว่าง ประเทศ เพื่อประโยชน์แก่สันติภาพถาวร และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของโลก ส่งเสริมความเข้าใจและความเห็นใจซึ่งกันและกันในบรรดาประเทศสมาชิกแห่งสหประชาชาติ กับดำรงไว้และส่งเสริมสัมพันธไมตรีอันดีที่มีอยู่กับนานาประเทศ โดยยึดมั่นในความสุจริตและการถ้อยทีถ้อยปฏิบัติต่อกัน

๒. การทหาร

รัฐบาลถือว่ากำลังทหารที่มีอยู่นั้นเป็นของประเทศชาติ โดยเฉพาะจะได้ปรับปรุงให้ระเบียบการจัดปกครองทหารสอดคล้องกับการปกครองแบบประชาธิปไตย และปรับปรุงกิจการทหารให้เหมาะสมกับฐานะและความเป็นอยู่ของประเทศตลอดจนการจัดระเบียบใช้กำลังป้องกันชาติให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

จะได้จัดการปรับปรุงวิध्यฐานะของผู้นับตั้งบัญชาทหารใหม่ให้มีสมรรถภาพสูงขึ้น บำรุงส่งเสริมให้ทหารนอกจากจะมีความรู้ความสามารถทางหน้าที่ป้องกันประเทศชาติแล้ว ยังหาทางให้มีความรู้และความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพอีกด้วย นอกจากนี้จะได้บำรุงความสุขของทหาร และให้ทหารได้อยู่ในระเบียบวินัยโดยเคร่งครัดทั้งจะได้สนับสนุนให้กิจการทหารฝ่ายศึกดำเนินไปด้วยความเหมาะสม

๓. การคลัง

รัฐบาลมีนโยบายในอันที่จะจัดทำงบประมาณให้เป็นคุณภาพอันจะเป็นผลไปสู่เสถียรภาพแห่งเงินตรา และจัดวิธีหาเงินมาบูรณะบ้านเมือง ตลอดจนปรับปรุงฐานะของข้าราชการให้เหมาะสม

๔. การเกษตร

รัฐบาลจะเร่งรัดและฟื้นฟูการเกษตรกรรมเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตให้เพียงพอแก่ความต้องการ ทั้งสามารถส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้มากขึ้น โดยจะได้เร่งการผลิตข้าวเป็นพิเศษ พร้อมทั้ง ส่งเสริมการปลูกพืชอย่างอื่นตลอดจนการเลี้ยงสัตว์ให้มากขึ้นด้วย ในการนี้จะได้ส่งเสริมและขยายการ บำรุงพันธุ์ข้าว พันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์ หาวิธีการป้องกันโรคสัตว์และโรคพืชให้เป็นผลดียิ่งขึ้น เฉพาะ โรคระบาดสัตว์จะโคจรมาจับเจ้าหน้าที่และเวชภัณฑ์ออกไปทำการปราบปรามและป้องกันโดยเข้มแข็ง จะได้ส่งเสริมอาชีพการประมงให้เป็นอีกแผนหนึ่งจะได้บำรุงรักษาพันธุ์ปลาน้ำจืด และส่งเสริมการเลี้ยง ให้มีปริมาณมากขึ้น จะได้เร่งรัดการก่อสร้างชลประทานตามโครงการต่าง ๆ และจะได้เริ่มงาน โครงการนี้เช่นแม่น้ำเจ้าพระยา ส่วนการชลประทานราษฎร์และชลประทานท้องถิ่นที่จะได้ส่งเสริมและ อำนวยความสะดวกให้มากยิ่งขึ้น จะได้ดำเนินการป่าไม้และสวนยางให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ปัจจุบัน

รัฐบาลนี้ถือว่าการสหกรณ์เป็นวิธีการส่วนหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ จะได้จัดตั้งสหกรณ์ รูปต่าง ๆ สำหรับชาวนา ชาวสวน ชาวประมง ผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์ และผู้ประกอบการถลุงแร่ อย่างอื่นให้มากยิ่งขึ้น ทั้งจะช่วยเหลือจัดให้บุคคลประเภทดังกล่าวได้มีเครื่องมือในการประกอบ อาชีพของตน ตลอดจนช่วยเหลือให้มีเครื่องอุปโภคที่จำเป็น

๕. การสาธารณสุข

รัฐบาลจะดำเนินการป้องกันโรคติดต่ออันตรายและโรคติดต่ออื่น ๆ เพื่อความปลอดภัยของ ประชาชน จะจัดให้มีสถานพยาบาลเพิ่มขึ้น จะจัดให้มีข้าราชการโรคที่จำเป็นใหม่จำหน่ายโดยแพร่ หลายตามท้องที่ด้วยราคาขายอมเยวกับจะส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่สมรรถภาพสูงขึ้น ทั้งจะเพิ่มจำนวนให้ มีพอแก่ความจำเป็นที่ของปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือราษฎร นอกจากนี้จะได้ดำเนินการบางประการ ที่เห็นจำเป็น เพื่อให้การสาธารณสุขก้าวหน้าสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น ขยายการส่ง เภสัชภัณฑ์และเด็กให้กว้าง ขว้างออกไป เร่งจัดการอนามัยให้แก่เด็กเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น จัดให้มีสำนักศึกษา วิชาการสาธารณสุขขึ้นในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ จัดให้มีการประกันสุขภาพหรือความป่วยเจ็บแก่บุคคล บางประเภท และจัดให้มีสถานการวิจัยและชันสูตรทางแพทยแห่งชาติ เพื่อความก้าวหน้าในทางแพทย- ศาสตร์

๖. การอุตสาหกรรม

รัฐบาลจะจัดทำและส่งเสริมการอุตสาหกรรมเพื่อทำเครื่องอุปโภคบริโภคให้เกิดขึ้นภายในประเทศ และจะปรับปรุงกิจการของโรงงานอุตสาหกรรมใหม่ผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรมมีปริมาณมากขึ้นในค้ำโชนกิจจะได้นำเงินงานในวิชาการแร่ การสำรวจธรณีวิทยา เพื่อสืบค้นค้นหาแหล่งแร่และวัตถุ เชื้อเพลิงและส่งเสริมให้มีการผลิตแร่มากขึ้น และจะได้นำเงินการสืบค้นในทางวิทยาศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการอุตสาหกรรม กสิกรรม และพาณิชยกรรมของประเทศ

๗. การคมนาคม

รัฐบาลจะได้เร่งรัดบูรณะทางคมนาคมที่ได้ชำรุดทรุดโทรมจากผลการสงครามและจากการสึกหรอตามธรรมชาติให้เข้าสู่สภาพดียิ่งขึ้น เพื่อสนองความต้องการของประเทศ ส่วนการก่อสร้างทางคมนาคมใหม่ ก็จะได้จัดปรับปรุงโครงการที่มีอยู่เดิมให้เหมาะสม เพื่อยังประโยชน์แก่การเศรษฐกิจของประเทศภายหลังสงคราม

สำหรับการสื่อสารและการขนส่งรัฐบาลจะได้เร่งรัดแก้ไข และจะได้ส่งเสริมให้กิจการก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๘. การพาณิชย์

รัฐบาลจะส่งเสริมกิจการพาณิชย์ให้เป็นจุดประโยชน์แก่การเงินและการเศรษฐกิจของประเทศ โดยสนับสนุนและจัดการให้การพาณิชย์ทั้งภายในและภายนอกประเทศเป็นไปในทางที่จะแก้ความขาดแคลนในเครื่องอุปโภคบริโภคอันจำเป็นแก่การครองชีพ และสิ่งของอื่นอันจำเป็นแก่การประกอบอาชีพอิสระ ให้บรรเทาลงและมีระดับราคาพอสมควร ทั้งจะได้สมานประโยชน์ของผู้ผลิต ผู้ขนส่ง ผู้ค้าและผู้บริโภคให้เป็นไปด้วยดี

ส่วนพันธกรณีเรื่องชาวที่มีอยู่กับต่างประเทศ รัฐบาลนี้จะดำเนินการตามขอแถลงให้ลุล่วงด้วยดี

๙. การมหาดไทย

รัฐบาลจะได้

๑) ปรับปรุงกำลังพนักงานเจ้าหน้าที่และวิธีการรักษาความสงบเรียบร้อยในท้องที่ให้เหมาะสมมีสมรรถภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งจะได้ดำเนินการในทางอบรมศีลธรรมจรรยาแก่ประชาชน

๒) ปรับปรุงราชการบริหารส่วนภูมิภาคในลักษณะที่มีการควบคุมการตรวจตราโดยใกล้ชิด และแบ่งเบาภาระความรับผิดชอบจากราชการบริหารส่วนกลางจะได้ดำเนินไปด้วยรัดกุม รวดเร็ว บังเกิดประสิทธิภาพในกิจการยิ่งขึ้น

ส่วนการปกครองท้องถิ่น ก็จะได้ปรับปรุงแก้ไขรูปการณ์ในลักษณะที่จะให้เกิดเทศบาล ตำบลขึ้นได้สมประสงค์ และให้เทศบาลทั้งหลายดำรงฐานะอยู่ได้ด้วยความมั่นคงสามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อความสุขเจริญแก่ประชาชนและท้องถิ่นได้จริง

๓) เร่งรัดจัดการเรื่องส่งเสริมการ เศรษฐกิจท้องถิ่นให้บังเกิดผลตามลำดับอีกทั้งจะได้ร่วมมือส่งเสริมสนับสนุนให้ราษฎรได้มีการประกอบการอุตสาหกรรมภายในครอบครัวรวมทั้งการทำสวนครัว และเลี้ยงสัตว์ให้เป็นลำเป็นสันยิ่งขึ้น

๔) ขยายกิจการส่งเสริมประชาชนในด้านการประกอบการสิทธิกรรมและบุคคลผู้ไม่สามารถเลี้ยงตนเองได้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น โดยการจัดตั้งนิคมสิทธิกรรมและสถานส่งเสริมสหกรณ์ สถานส่งเสริมเด็กอนาถาเพิ่มขึ้นตามกำลังเป็นลำดับ ส่วนบุคคลประเภทกรรมกรก็จะได้พิจารณาตั้งองค์การเฉพาะขึ้นเพื่อให้ความดูแลและส่งเสริมเป็นส่วนหนึ่งต่อไป

๕) จัดการสาธารณูปโภคอันเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกแก่ท้องถิ่น เช่น การไฟฟ้า ประปา ก็จะได้จัดการบูรณะและสร้างสรรค์เพิ่มเติมตามลำดับ และจะได้ปรับปรุงส่งเสริมการจัดระเบียบเมือง ตลอดจนการสร้างอาคารที่อยู่ของประชาชนให้เป็นไปถูกต้องด้วยสุขลักษณะ เหมาะสมตามสภาพท้องถิ่นและโดยประหยัด

อนึ่ง จะได้จัดการในเรื่องอาคารส่งเสริมเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้ประกอบอาชีพประจำอยู่ในชุมชนใหญ่ ๆ ซึ่งขาดแคลนที่อยู่อาศัยโดยควรแก่สภาพการณ์

๖) ส่งเสริมสนับสนุนให้ราษฎรได้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบการเลี้ยงชีพเป็นหลักประกัน และช่วยเหลือในเรื่องการขอจับจองและออกหนังสือสำคัญให้รวดเร็วขึ้น

๑๐. การศาล

รัฐบาลจะรักษาและส่งเสริมฐานะของผู้พิพากษาตามควรแก่อิสระที่มีในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี และจะสอดส่องให้กระบวนการพิจารณาในศาลดำเนินไปโดยรวดเร็วเพื่อประโยชน์ของ

ประชาชนเฉพาะอย่างยิ่งจะได้พิจารณาเพิ่มจำนวนผู้พิพากษาให้เป็นการเหมาะสมยิ่งขึ้น

๑๑. การศึกษา

รัฐบาลจะจัดการฝึกหัดครูให้เพียงพอปริมาณและคุณภาพ จะส่งเสริมอุดหนุนโรงเรียน
 ราษฎร์ให้มีฐานะและมีคุณภาพดีขึ้น จะเพิ่มสถานที่เล่าเรียนในโรงเรียนรัฐบาลขึ้นอีก และจะจัดการ
 ศึกษาให้เปล่าในโรงเรียนรัฐบาลโดยวิธีคัดเลือกนักเรียนที่เรียนดีเข้าเรียน จะส่งเสริมและการกวาดค้น
 โรงเรียนประชาบาลและเทศบาลให้มีคุณภาพดีขึ้น เพื่อเพิ่มความรู้ภาคบังคับให้ต้องศึกษาให้สูงขึ้น ทั้งนี้
 จะขยายเป็นระยะ ๆ และเป็นท้องที่ ๆ ไป จะปรับปรุงอาชีพศึกษาโดยวางโครงการอาชีพศึกษาให้
 เหมาะแก่ท้องถิ่น และจัดใหม่อาชีพศึกษภาคบังคับขึ้นทั้งจะจัดอาชีพศึกษาแทรกในหลักสูตรสามัญศึกษา
 ตามสมควร และจัดอาชีพศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ขึ้นอีกด้วย

ทั้งนี้หวังว่ารัฐบาลจะพิจารณาคำ เสนอการตามมาตรา ๒๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราช
 อาณาจักรไทยด้วยดีต่อไป